

17. Соціолого-педагогічний словник / За ред. В.В.Радула. – К.: «ЕксОб», 2004. – 304 с.
18. Сухомлинський В.О. Проблема виховання всебічно розвиненої особистості // Вибр. тв.: В 5 т. - К., 1976. - Т. 1.
19. Тернопільська В. І. Відповідальність особистості: гуманітарний аспект / Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І.Франка. – 2004. - № 14. – С47-50.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА:

Хитра Вікторія Ігорівна – аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КДПУ ім. В. Винниченка.

Адреса: 25006, м. Кіровоград, вул. Велика Перспективна 8, кв. 9.

Мобільний телефон: (050) 917 72 92

Коло наукових інтересів: виховання особистісно-професійних якостей майбутніх учителів.

УДК 378.091.2(492)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НІДЕРЛАНДАХ

Наталя ЧЕРЕДНІЧЕНКО (Кіровоград)

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми.

Інтеграція української системи освіти в світову є одним з першочергових завдань, визначених державною політикою. Цей процес значною мірою залежить від рівня загальної освіченості й професійної компетентності вчителів. Поряд з цим ринок праці висуває все більш складні кадрові завдання щодо інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів у відповідності з часом та їх умінням самостійно вдосконалювати вищезазначені компетентності.

У даній статті розглянуто досвід Нідерландів щодо підготовки майбутніх вчителів у сфері ІКТ і визначено основні шляхи впровадження даного досвіду в систему вищої освіти України.

Мета статті: вивчення шляхів професійної підготовки учителів у сфері ІКТ в Нідерландах.

Реформи освіти складають один з головних аспектів соціальної політики держави у всіх частинах світу і на всіх континентах. Відмінною рисою освіти ХХІ століття є динамізм: системи освіти переживають серйозні структурні зміни, відбувається інтенсивне реформування навчально-виховної практики, розробляються і впроваджуються нові проекти, нововведення набувають масовий характер. Модернізуються

зміст освіти, методи і засоби навчання. Ці процеси в останні десятиріччя набули глобального характеру та мають на меті реалізацію вимог до освіти XXI століття, яка спрямована не лише дати базові знання з різних галузей науки і мистецтва, а й сформувати навички XXI століття, які допоможуть молодим людям максимально реалізувати власний потенціал і досягнути високих результатів, а саме:

- навички навчання й новаторства;
- Вміння працювати з інформацією, медіа та комп'ютерні навички;
- професійні і життєві навички.

До блоку навичок що стосуються роботи з інформацією, медіа та комп'ютерних навичок відносять інформаційну грамотність, компетентність у питаннях передавання інформації, застосування інформаційних і комунікаційних технологій. Серед них:

1. Інформаційна грамотність

- Вміння швидко та ефективно шукати інформацію, критично та компетентно оцінювати інформацію, вміння вірно та творчо використовувати дані для вирішення проблем.

- Базове розуміння етичних/правових питань, пов'язаних з доступом до та з використанням інформації.

2. Медіа грамотність

- Розуміння принципу побудови медіа повідомлень, того, для яких цілей та із застосуванням яких інструментів та за яких умов вони зроблені, їх характеристик.

- З'ясування способів інтерпретації інформації різними особами, включення або відсутність різних оцінок та точок зору, усвідомлення залежності медіа-повідомлень від ціннісних норм та точок зору та розуміння того, як медіа можуть впливати на думки та поведінку.

- Розуміння підґрунтя та базових засад етичних/правових питань, пов'язаних з доступом до та з використанням інформації.

3. ІКТ – грамотність (грамотність у галузі інформаційно-комунікаційних технологій)

- Належне використання цифрових технологій, інструментів та/або комунікаційних мереж для доступу, управління, інтегрування, оцінювання та створення інформаційних даних для успішного функціонування в суспільстві економіки знань.

- Використання комп'ютерних технологій як інструменту для спілкування, досліджень, організації, оцінювання інформації, володіння базовим розумінням етичних/правових питань, пов'язаних з доступом та використанням інформації.

Навички в галузі цифрових технологій життєво необхідні, щоб опанувати інструментарій інформаційних, медіа- і комунікаційних

технологій, що постійно розширюється. Крім того, вони активно сприяють розвитку інших навичок XXI століття.

Одним із чинників модернізації систем освіти різних країн є їх інтеграція в світовий освітній простір.

Отже інтеграція української системи освіти у світову обумовлена самим життям, стратегічною політикою України і одним з основних завдань, поставлених в "Національній доктрині розвитку освіти в Україні" (затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N347/2002) [2, с.158]. Для забезпечення стійкого руху і розвитку України в першій половині XXI століття, інтегрування національної системи освіти у європейський і світовий освітній простір III з'їзд працівників освіти України (28 жовтня 2011 р.) затвердив Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., яка визначає основні напрями і шляхи реалізації ідей та положень Національної доктрини розвитку освіти, здійснення реформування освіти впродовж найближчих 10 років у нових соціально-економічних умовах.

Ці процеси роблять все більш актуальним глибокий аналіз зарубіжного досвіду розвитку освіти для впровадження у вітчизняній педагогіці. Українські дослідники досвіду освіти аналізують основні ідеї, тенденції, стану та закономірності розвитку педагогічної теорії і практики в різних країнах, геополітичних регіонах, розкривають негативні та позитивні аспекти педагогічного досвіду, визначають межі можливого перенесення зарубіжного досвіду в українську систему освіти.

Такі підходи є оптимальним інструментом вивчення досвіду країн Європейського Союзу, наприклад Нідерландів [1, с.38-42].

Перехід педагогічної освіти на інтенсивний шлях розвитку є пріоритетним напрямком у реформах цієї та інших розвинених країн світу. Це пояснюється тим, що успіх перетворень у суспільстві багато в чому залежить від рівня загальної освіченості й професійної компетентності вчителя. Учитель - один із суб'єктів якісних змін у житті суспільства, оскільки, з одного боку, він є безпосереднім носієм досвіду діяльності і, з іншого - виступає опосередкованим учасником реформи через своїх учнів, які засвоюють, розвивають і покращують цей досвід.

Активний розвиток інформаційного суспільства загострив проблему невідповідності якості підготовки майбутніх вчителів загальноосвітньої школи його вимогам. Висунуті ринком праці все більш складні кадрові завдання не підкріплюються зростанням інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів у відповідності з часом та їх умінням самостійно вдосконалювати вищезазначені компетентності. Дана проблема сповільнює процес інтеграції у світовий освітній простір.

Вирішення цієї проблеми в Україні припускає не пряме застосування зарубіжного досвіду, а ретельне вивчення теорії і практики загально педагогічної підготовки вчителя загальноосвітньої школи у вузах розвинених західноєвропейських країн з демократичними традиціями і адаптацію прогресивних ідей з урахуванням особливостей української освіти.

Одним із актуальних напрямків вивчення зарубіжного досвіду являється теорія і практика підготовки сучасного вчителя у сфері ІКТ в Нідерландах.

Для Нідерландів, як і більшості країн Європейського Союзу вдосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів та підвищення кваліфікації педагогів у сфері ІКТ є надзвичайно важливою частиною процесу реформування систем педагогічної освіти. У даному напрямку ставляться такі завдання, як: оновлення змісту освіти, пошук і реалізація нових підходів до організації підготовки студентів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, розробка і впровадження стандартів ІК-компетентностей та інші.

Слід відмітити, що Нідерланди – це країна з децентралізованою системою освіти, тому навчальні заклади самі відповідають за впровадження ІКТ в навчально-виховний процес. Створена національна структура підтримки процесу інтеграції ІКТ в навчальні програми та впровадження ІКТ в щоденну практику шкіл. Цей процес складається з проектів, програм і навчальних спільнот, які проводяться за підтримки таких організацій, як Kennisnet Foundation (початкової, середньої та професійної освіти), і Surf Foundation (для вищої освіти) з метою надання необхідної підтримки для задоволення існуючих потреб в цій області [4].

Важливим є те, що ІКТ не є обов'язковим компонентом професійної підготовки вчителів. Однак, на думку голландської педагогічної спільноти, у процесі професійної підготовки майбутній учитель повинен сформувати вміння здійснювати пошук, аналізувати, обґрунтовувати, відтворювати та передавати знання, вдало застосовуючи технології, де це необхідно. Його педагогічні вміння повинні дозволяти ефективно інтегрувати інформаційно-комунікаційні технології у навчальний процес [3].

На даний момент в Нідерландах існує загальний стандарт професійної підготовки майбутніх учителів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Під час його розробки було визначено базу знань, якою повинен оволодіти майбутній учитель, розроблено оціночні показники і систему завдань для оцінювання якості. Даний стандарт виокремлює п'ять основних компонентів ІК-компетентності вчителя.

1. *Ставлення до ІКТ.* Учитель проявляє власну професійну позицію (ініціативу, лідерство) стосовно новітніх технологій.

2. *Інструментальні навички.* Учитель володіє достатнім рівнем розвитку

інструментальних навичок, який дозволяє йому застосовувати новітні

технології у професійній діяльності.

3. *Інформаційні навички.* Учитель демонструє знання цифрових медіа і вміння працювати з інформацією.

4. *Загальні принципи.* Учитель усвідомлено застосовує ІКТ у навчальних

ситуаціях й уміло поєднує цифрові навчальні матеріали з нецифровими.

5. *Проектування і розробка.* Учитель здатен використовувати ІКТ для проектування і/чи розробки цифрових навчальних матеріалів [6, с.14].

Шкільні ради та адміністрації використовують ці критерії для керівництва діяльністю вчителя щодо впровадження ІКТ. Оскільки система освіти Нідерландів є децентралізованою, відповідальність за розробку бачення, місії і стратегії щодо впровадження та використання ІКТ в навчальних закладах покладається на їх адміністрації. У наданні допомоги керівникам і вчителям у розробці їх ІКТ бачення відіграють все більш важливу роль недержавні організації. Деякі з них навіть створюють онлайн клуби за інтересами та інноваційні платформи серед закладів середньої освіти та професійно-технічної освіти [4].

Освітня політика у сфері ІКТ в Нідерландах, запроваджується Міністерством освіти, культури і науки. В даний час велика увага приділяється комплексному використанню ІКТ в навчально-виховному процесі та адміністративній роботі. Також відбувається вивчення ефективності використання ІКТ в навчально-виховному процесі з метою визначення подальших шляхів його удосконалення. Характер політики у сфері ІКТ, таким чином, набагато більш зосереджений на розумінні та описі ІКТ як інструменту, який може бути ефективно використаний в процесі викладання та навчання з метою створення суспільства знань.

Отже, політика Міністерства освіти, культури та науки Нідерландів в останні роки спрямована на створення інноваційного навчального середовища шляхом оптимальної інтеграції ІКТ в навчально-виховний процес.

Організації, які впроваджують освітню політику в діяльність навчальних закладів, як Фонди Kennisnet і Surf, національні педагогічні центри і галузеві організації створюють програми, проекти і плани дій для задоволення потреб і вимог школи. Ці плани зосереджені на трьох основних питаннях: професіональний розвиток вчителя; інтеграція ІКТ в

діяльність навчальних закладах; оптимальне використання цифрових навчальних матеріалів [5].

Отже, огляд ситуації інтеграції ІКТ в педагогічну освіту Нідерландів і здійснених ініціатив у даному напрямку дає можливість визначити основні шляхи вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів

у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, серед яких:

1. Розробка національних і регіональних стратегій з підготовки майбутніх

учителів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Визначення складових ІК-компетентності педагога, розробка і впровадження стандартів ІК-компетентності у професійну підготовку майбутніх учителів.

3. Залучення недержавних українських організацій до проведення тренінгів щодо формування та розвитку ІК-компетентностей у педагогів, та інше.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Сбруєва А. А. Тенденції розвитку європейського простору педагогічної освіти в умовах побудови суспільства знань / Сбруєва А. А. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – № 37. – С. 38–42.

2. Указ Президента України від 17 квітня 2002 року №347 «Про національну доктрину розвитку освіти України // у кн. Законодавчі акти України з питань освіти – К.: Парламентське вид-во, - 2004, - с.158.

3. Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications – European Commission, 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf.

4. “Agenda for innovations in education” – International Summit on ICT in Education, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edusummit.nl/furtherreading>

5. Kennisnet Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://communities.kennisnet.nl/>

6. Pronk Hans. Towards a nationwide ICT competence based curriculum for teacher education // ATEE Winter Conference 2010: Early Years, Primary Education and ICT: Working Proceedings of keynote speakers, papers, workshops and posters. – Prague: Pedagogical Faculty, Charles University in Prague, 2010.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА:

Чередніченко Наталя Юріївна - Комунальний заклад «Педагогічний ліцей Кіровоградської міської ради Кіровоградської області», директор

Коло наукових інтересів: удосконалення процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій